

VAN VLAS TOT LINNEN

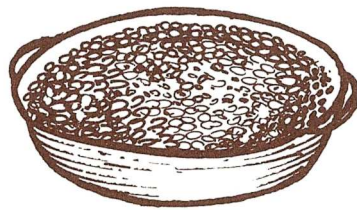
Vlaamse bewerking van “vom flachs zum linnen” door T.G.V. De Letter
naar idee van Günther Wäckers.

Doel; Vlaams cultuurhistorisch leerproject op het niveau van het basisonderwijs.
Koewacht, 2008.

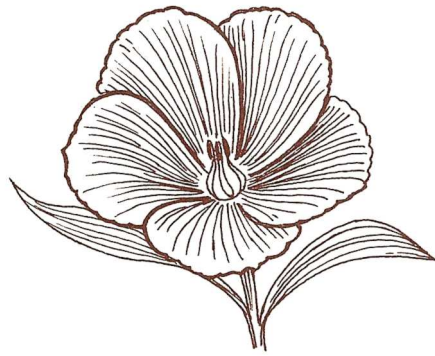
Van Vlasboeren, spinners en wevers.

In het verleden bestond Vlaanderen niet alleen uit grote boerderijen maar ook, vooral op de lichtere gronden uit vele kleinere. Deze werden steeds verder opgedeeld, zodat er op de duur geen bestaan meer op te verkrijgen was. Daarom ging men voor eigen gebruik en als handelsgewas vlas verbouwen en bewerken. Al snel was het Vlaamse linnen, "Lin du Flandre" wereld beroemd, bracht welvaart op het platte land en ontwikkelde de Vlaamse steden door industriële spinnerijen en weverijen.

Het zaaien.

In maart, april rond de 100ste dag van het jaar gaat men het vlas zaaien.
De bodemstructuur moet goed zijn en het vlas dient gelijkmatig gezaaid te worden.
Het zaaien met de hand eiste veel kennis en ervaring en de bodem diende intensief bewerkt te worden.

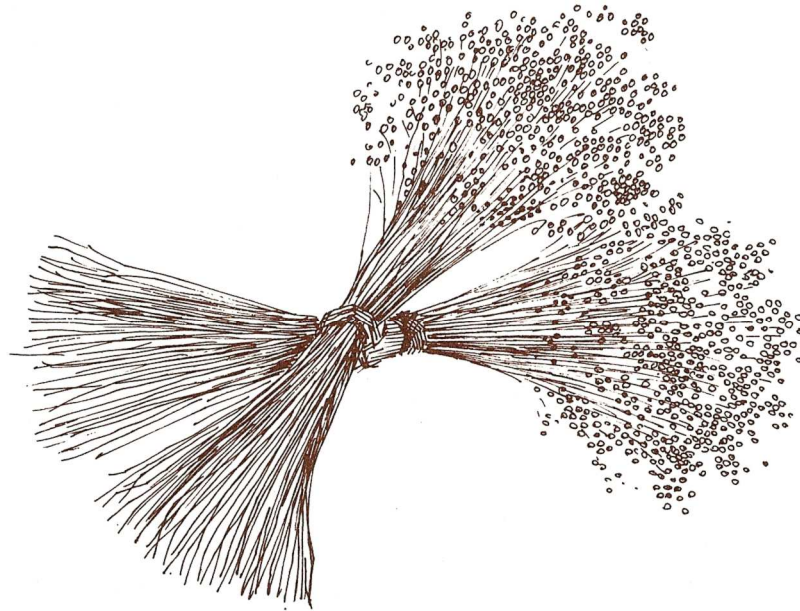

Ontwikkeling van de plant.

Afhankelijk van vochtigheid en temperatuur zal na +/- 10 dagen de plant met twee blaadjes boven komen, om vervolgens binnen 100 dagen uit te groeien tot een volledige rijpe vlasstengel. Tijdens de groei is de plant helder groen met kleine smalle blaadjes.

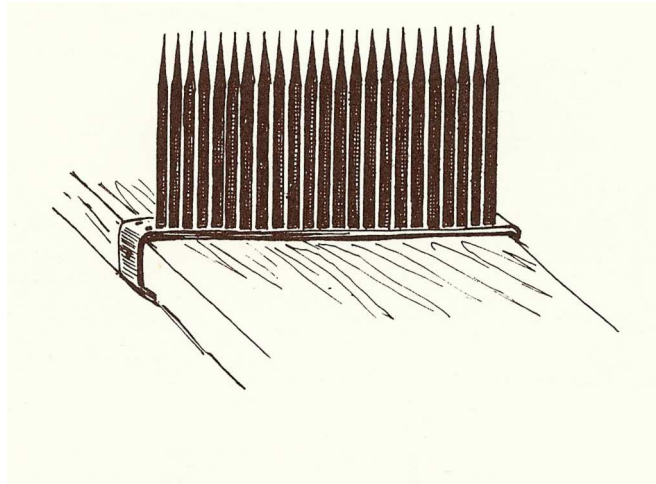
De plant groeit snel en na een aantal weken gaat hij zich vertakken, er komen op deze toppen een tiental blauwe of witte bloempjes.

Dit ontwikkeld zich tot een bolletje of vruchtkapsel met daarin het lijnzaad.

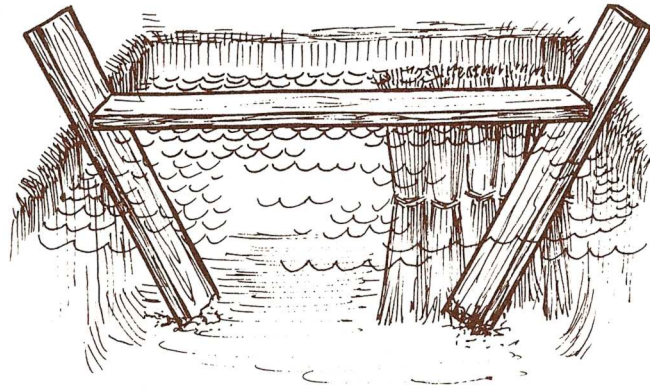
Het plukken.

Als de stengel en zaaddoosjes geel gekleurd zijn, is de plant rijp. Het is dan tijd om het vlas in handvullen uit de grond te trekken. De vlasplukker verzameld vijf handvullen op de linker onderarm en legt ze vervolgens op de bodem om met vlasbanden in schragen te worden samengebonden. De bundels worden met vier bij elkaar in de stuik te drogen gezet en ook het lijnzaad in de knoppen kan verder afrijpen en verkleuren.

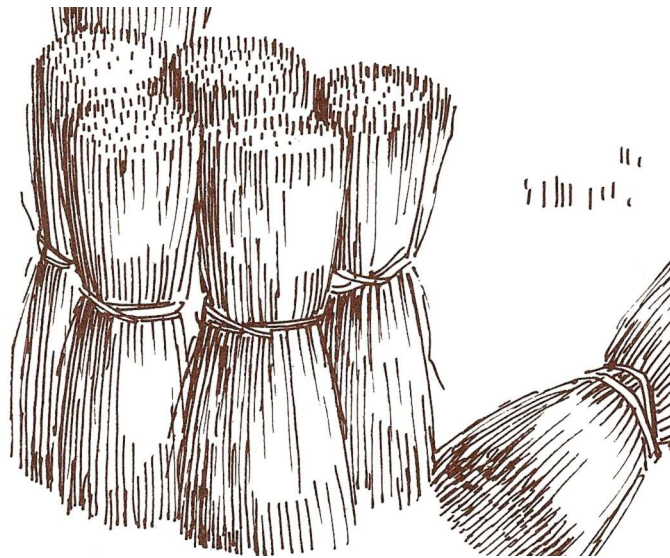
Het repelen.

Hierbij kan men gebruik maken van de boothamer, wanneer het lijnzaad voldoende rijp is en de bollen droog genoeg zijn zodat ze breken. Indien dit niet het geval was gebruikte men in de kleinschalige vlasbewerking de repelkam waarbij de vlasbollen heel bleven, zodat ze nog verder konden worden gedroogd. Na het breken en schonen werden de lijnzaden tot de befaamde lijnolie geperst en het kaf van de gebroken zaaddoosjes als veevoer gebruikt.

Het roten.

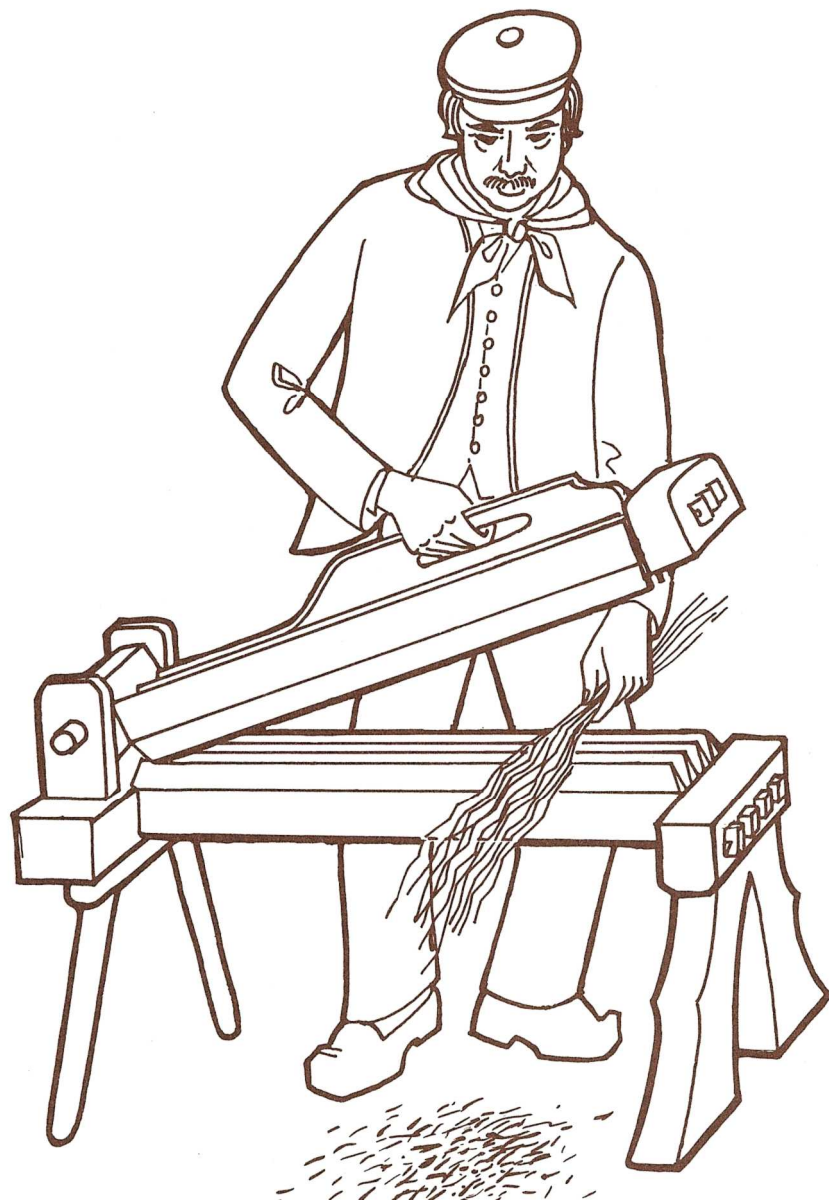
Typisch voor “Lin du Flandre” was dat het roten in twee tijden gebeurde. Eerst werd het vlas in sloten gezet onder loofbomen, afgedekt met bladeren en stenen om vervolgens onder water gezet te worden. Als gevolg van het looizuur kreeg het linnen een egale grijs/blauwe kleur (blauw vlas) De vlasboer bleekte het vlaslinnen zodat de spinner of wever het egaal kon laten verven.

Het dauwrotten.

De bundels vlas werden opengespreid op veelal wilde of vage gronden een voage, goed doorlatende gronden. Aerobe schimmels, van nature in de lucht aanwezig rotten het vlas, ze lossen de pectine op, waardoor de vezel los komt te liggen van de barst (de stengel). Wanneer het vlas optimaal is geroot dient men om het proces te stoppen er zo snel mogelijk voor te zorgen dat het vlas droogt. Afhankelijk van het jaargetijde zette men het daarom dikwijls in kapelletjes.

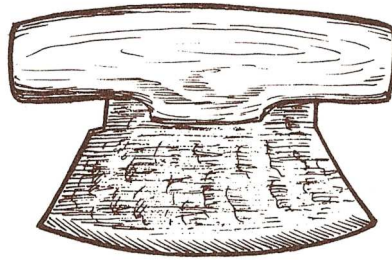
Het brakelen.

Het brakelen kon gescheiden met een brakelhamer, een knappe of een brakelmolen (of bookmolen). Het dient ervoor de grote vlasstengel op korte stukjes te breken. Dit is nodig omdat de vezel zich aan de buitenkant op de plant bevindt en de houtspaanders er tussenuit gehaald dienen te worden.

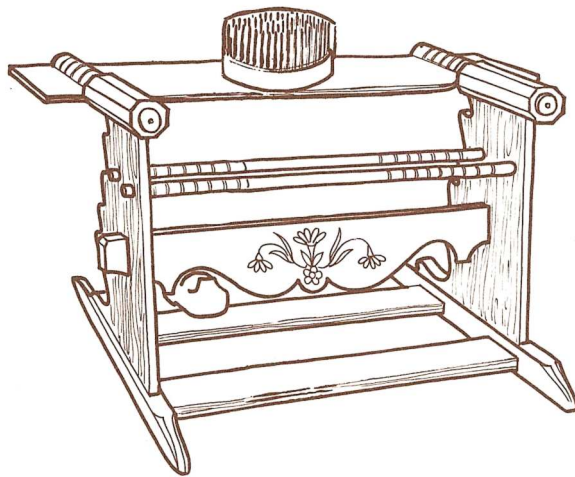
Het zwingelen.

Met behulp van een handspaan of een Vlaamse stermolen worden de houtspaanders of lemen tussen uit de vezels geslagen. De lemen worden als brandstof gebruikt. Ook de vezel welke niet volledig van wortel tot de top in de plant zijn volgroeid worden uitgeslagen. Dit is de korte vezel, lokken, klodden of krotten genaamd. Als deze zuiver zijn gemaakt, worden ze droog gesponnen en verwerkt tot grovere garens. Zelfs de afval welke hierbij vrijkomt dient als grondstof voor de papierindustrie.

Het vlas opmaken.

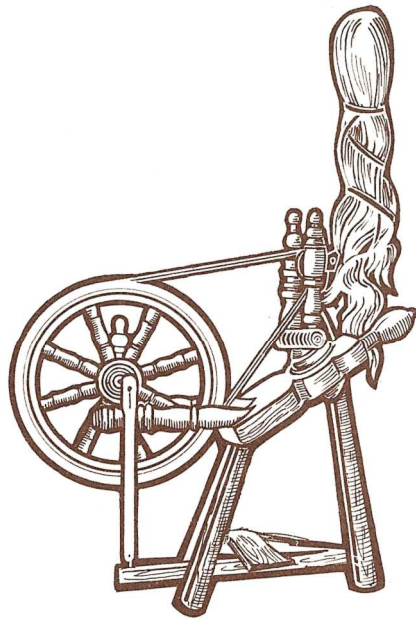
De lange vezels het duurzame eind-en hoofdproduct van het vlas dient volledig gelijk en zuiver te zijn. De nog aanwezige (barst) schubben op de lange vezel werden vroeger met een mes en later met een voethekel uit het vlaslint gestreken. Door de vezels gelijk en plat op elkaar te leggen verkregen ze een natuurlijke glans.

Het hekelen.

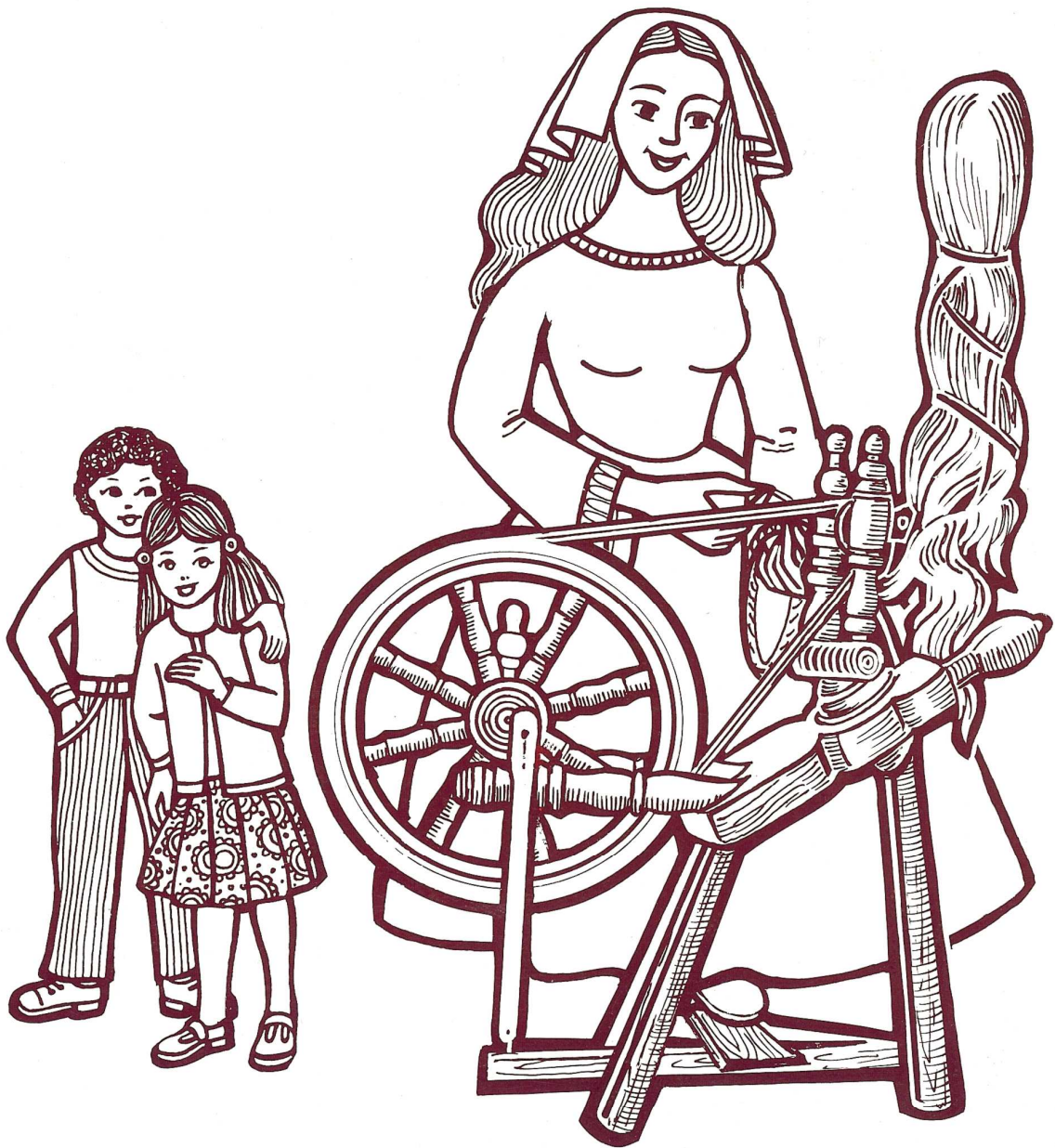
Hekelkammen met stalen pinnen van verschillende fijnte kon men in de hekelblok plaatsen. Door het vlaslint door deze steeds fijnere tanden te trekken kon men afhankelijk van de kwaliteit van het vlaslint de meest optimale fijnheid bereiken. De kwaliteit van de vlasvezel, sterkte en fijnte groeit op het veld.

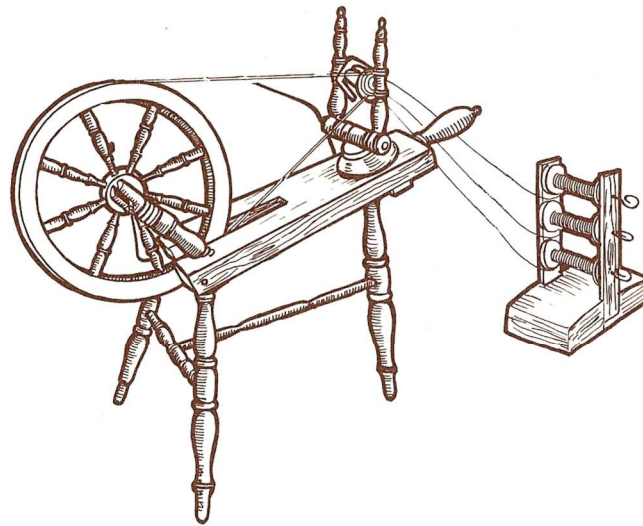
De fijne gehekelde lange vlasvezels noemen we de technische vezel, waarmee de fijnste sterkste en meest slijtvaste garens gesponnen kunnen worden. Door ze tijdens het mechanische natspinnen in water nog verder uit te rekken kunnen ze worden gebruikt voor de allerfijnste garens.

Het spinnen.

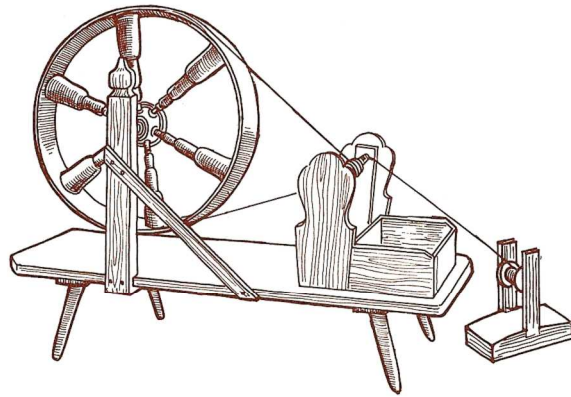
Om de stok van het spinnewiel heen heeft de spinster een spinrokken gemaakt. Vanuit het spinrokken voert de spinster de vlasvezels regelmatig in het spinnewiel, waar ze om elkaar heen draaien en een garen vormen wat zich om de bobijn wikkelt. Voor de komst van het spinnewiel draaide men het garen tussen de vingers. (Fingerspitsengefühl)

Twijnen.

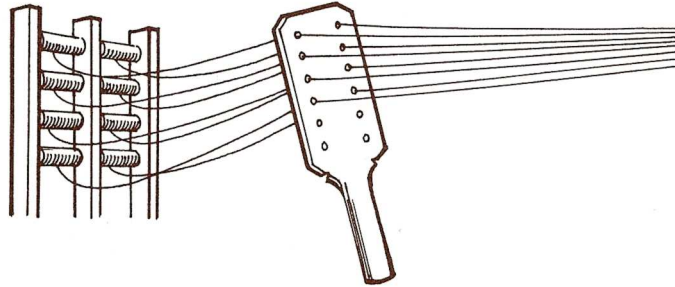
Twijnen is wanneer het garen van twee of drie spinnewiel spoelen vanaf een bobijn stoel worden samen gesponnen tot één garen. Op deze manier verkrijgt men niet het fijnste, echter wel een zeer sterk garen.

Het bobineren.

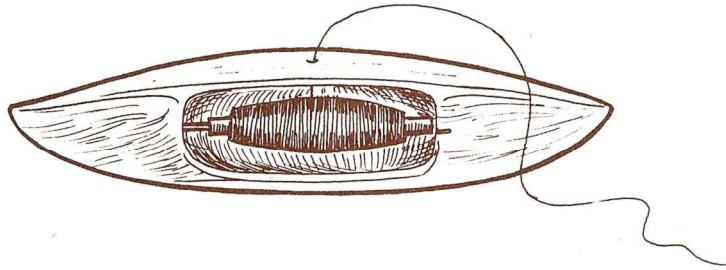
Voordat het garen kan worden geweven, dient het te worden samen gespoeld op grotere bobijnen om in de schietspoel te leggen. Nog grotere spoelen heeft men nodig om de kettingdraden op de weefboom te spannen. De garens van de kleine spoelen van het spinnewiel worden met de hand aan elkaar gedraaid. Dit draagt zorg voor de typische verdikkingen die je kunt zien in linnen stoffen.

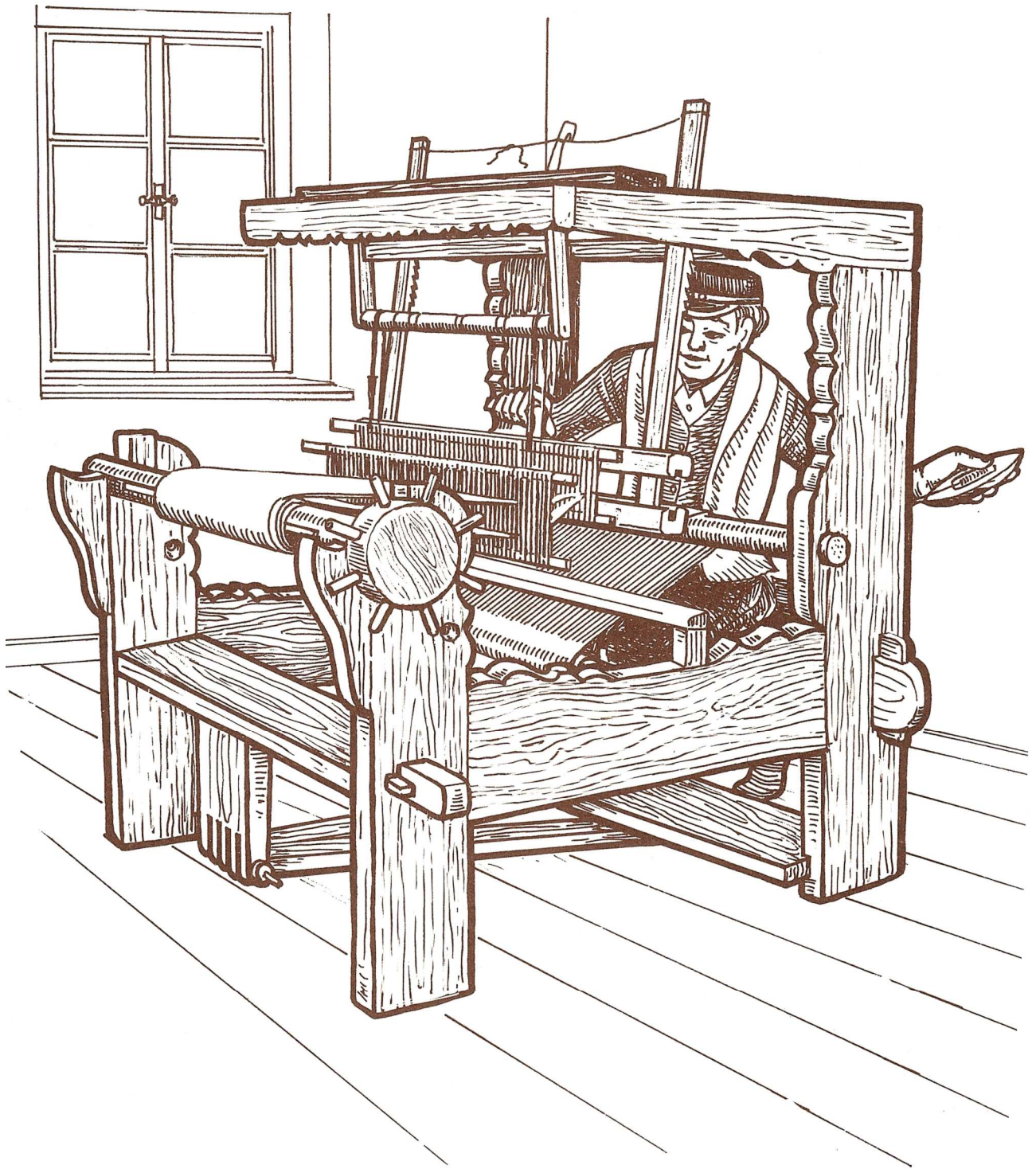
De weefboom.

Vanuit een spoelrek worden de kettingdraden voor het weefsel op de weefboom gewonden. De weefboom komt op het weefgetouw te liggen, alwaar de draden naast elkaar door een kam worden geleid. Zo kan men de draden telkens bijvoorbeeld de helft omhoog trekken en de andere helft omlaag waardoor de gaap ontstaat. Door de gaap word de schietspoel getrokken, die de inslagdraad in het weefsel achterlaat, die door het riet word aangedrukt.

De wever.

Het weefgetouw is uit zware eiken balken gemaakt en de wever zit op een smal plankje. Hij moet gelijktijdig met handen en voeten werken en er zorg voor dragen dat het garen niet breekt. Ketting en inslag vormen de stof om later te worden bewerkt tot de meest edele producten van natuurlijk vlaslinnen.

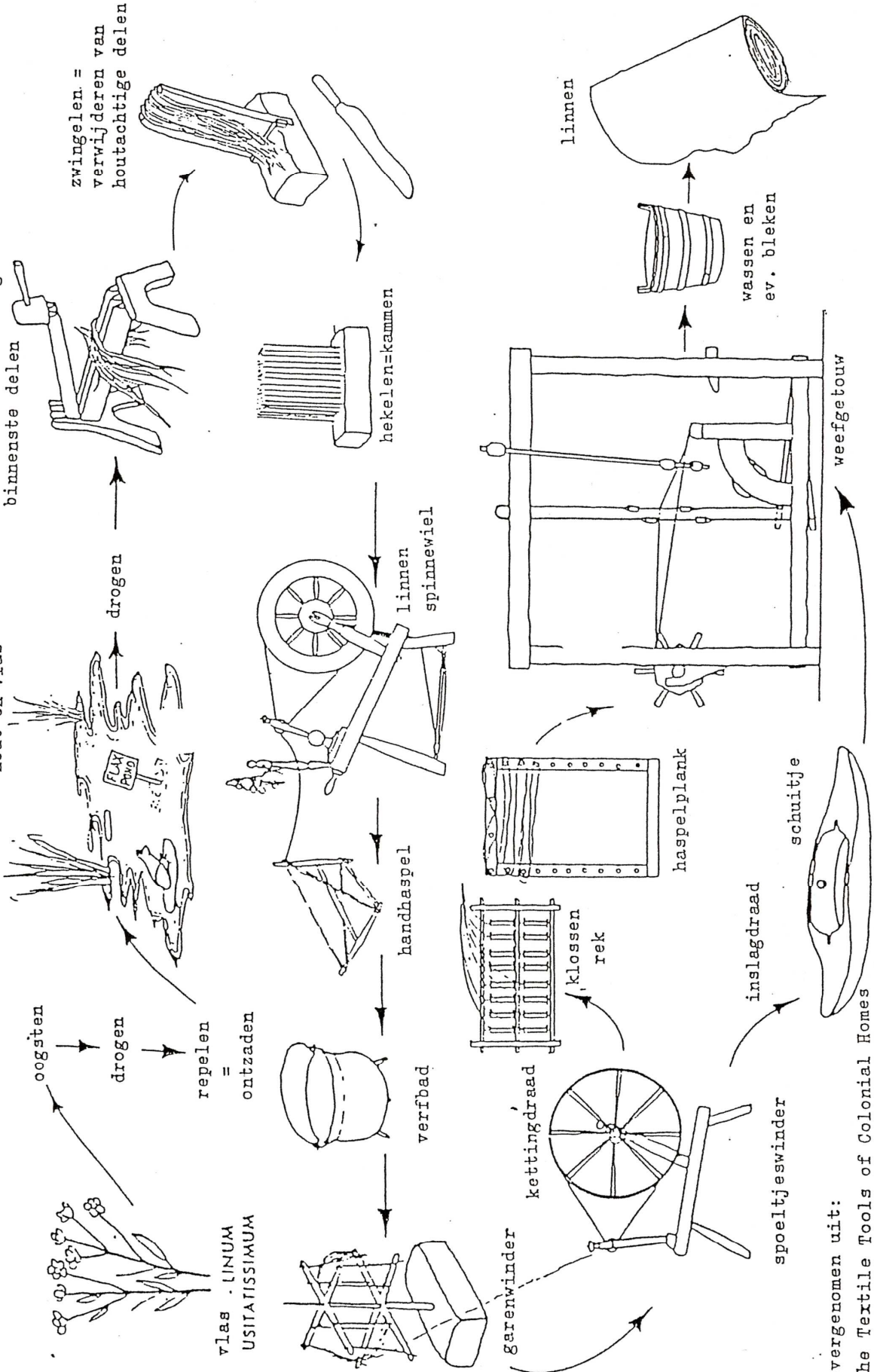

Van vlas tot linnen.

rotten=losmaken van hout en vlas

breken van houtachtige binnenste delen

zwingelen = verwijderen van houtachtige delen

Overgenomen uit:
The Textile Tools of Colonial Homes
by Marion L. Channing